

De Amsterdamse straatkrant *Z!* bestaat 30 jaar. Dagelijks wordt de krant verkocht door dakloze personen, die zo geld verdienen en meer onderdeel van de samenleving uitmaken. **tekst Bjarn van den Berg, foto's Rob Poortvliet**

Dat mag in de krant

Op nummer 72 in de Tweede Oosterparkstraat gaat de bel. Het is 14.00 uur op een doordeweekse middag en er staan 'zzd'ers' voor de deur, zelfstandigen zonder dak. Ze willen naar binnen, want ze verkopen de Amsterdamse straatkrant *Z!*. Vandaag kunnen ze tussen 14.00 en 16.30 uur weer nieuwe kranten inslaan bij dit distributiecentrum in Oost.

Binnen, achter het afhaaloket, staat de 71-jarige vrijwilliger Josien ("Hier doen wij niet aan achternamen, van de meeste verkopers kennen we die ook niet."). Sinds een halfjaar helpt zij een dagdeel per week bij de krantenuitgifte. Via een knop boven haar werkbank, waarop een kassa staat en een stapel kranten ligt, doet ze de deur open. Een van de straatkrantverkopers loopt naar het loket. "Ik wil graag vijf kranten," zegt hij in het Engels. "Dat is dan 6 euro 75," antwoordt Josien.

Volgens Karin Stroo (55), die in september 2024 begon als hoofdredacteur van *Z!*, denken veel mensen dat de verkopers de kranten gratis krijgen. "Dat is een hardnekkig misverstand dat de wereld uit geholpen moet worden," aldus Stroo. "Deze mensen kopen hun kranten in. Het zijn kleine ondernemers die werken voor geld." De inkoopprijs per krant is €1,35, daarmee wordt het maken van de krant bekostigd. De verkoopprijs is €2,50 – het staat mensen natuurlijk vrij om extra fooi te geven.

Op het redactiekantoor, dat via de distributieruimte kruip-door-sluip-door te bereiken is, vertelt Stroo meer over de achtergrond van de straatkrant. Die verschijnt driewekelijks en bestaat sinds 1995 – dit jaar dus 30 jaar. "Als je onze verhalen leest, zie je de stad door de ogen van de straat. Wij schrijven over heel Amsterdam en zoeken verbinding tussen de dakloze verkopers en de mensen die

→ De dakloze verkopers kunnen hun kranten onder meer inkopen in de distributieruimte in Oost, die tevens een inloophuis is van De Regenboog Groep.

de krant kopen; door Z! komen zij in contact. Het verkopen van de krant geeft de daklozen een dagritme en belangrijk is dus dat ze er geld mee verdienen.”

Betalen met QR-code

Elke Hauser (35), die de zzd’ers begeleidt en de verkoopplekken coördineert, vult aan: “De mensen bedelen niet om geld, ze verkopen een product. Dat doet superveel met hun eigenwaarde. Het helpt om weer onderdeel van de samenleving te worden.”

De meeste verkopers staan op een vaste verkoopplek, veelal bij supermarkten, waar ze soms ook extra klusjes mogen doen zoals winkelkarretjes terugzetten. Hauser weet welke verkoper waar staat. “Als iemand ergens bijna elke dag verkoopt en daar veel verdient, wordt dat zijn of haar vaste plek en mogen andere verkopers daar weggestuurd worden.”

Hauser is ook degene die ‘sollicitatiegesprekken’ voert met aspirant-verkopers. “Dat moet je zien als een soort intake. Daarbij probeer ik te achterhalen of iemand sociaal genoeg is om de krant te verkopen. Het kan een best heftige baan zijn: je wordt veel genegeerd door voorbijlopende mensen, sommigen schelden je uit.” Momenteel verkopen zo’n 150 daklozen Z!.

Een van hen is Kido (37), die bij Josien aan het loket komt staan. “Ik kom voor mijn QR-code,” zegt hij in het Engels. Van een andere vrijwilliger heeft Kido een A4’tje gekregen waarop verschillende data, tijden en geldbedragen staan. Het zijn transacties van klanten die Kido via een QR-code betaald hebben voor een krant.

“Daar werken we sinds 2019 mee,” licht Hauser toe. “Door de coronapandemie heeft zich dat verder ontwikkeld, toen raakten mensen via onder meer de horeca vertrouwd met QR-betalingen. Dat is een mooie uitkomst voor onze verkopers, omdat tegenwoordig niet iedereen meer contant geld op zak heeft om een krantje te kopen. Omdat weinig daklozen een eigen bankrekening hebben, komt het geld bij ons terecht en kunnen ze het twee keer per week hier in de Oosterparkstraat innen.”

Onderdeel van de maatschappij

Niet veel later wordt Kido een apart kamertje in geroepen. Daar krijgt hij zijn verdiensten contant uitbetaald. Daarna meldt hij zich opnieuw bij Josien: van zijn net geïnde geld wil hij gelijk tien nieuwe kranten kopen.

“In november 2023 begon ik als verkoper. Ik sta in de Sarphatistraat, dicht bij de Roeterseilandcampus van de UvA. Eerst had ik vooroordelen over dit werk, ik zag mezelf die krant niet verkopen. Een vriend wist me te overtuigen. Toen ik het voor de eerste keer deed, begreep ik het belang ervan. Het voelde alsof ik een nieuw hoofdstuk in mijn leven opende, ik voelde mij gelijk meer onderdeel van de maatschappij.”

Door het werk is hij niet heel de tijd bezig met zijn ‘issues’, vertelt Kido: “Ik denk niet steeds: ik heb geen huis. Kranten verkopen geeft mij de nodige afleiding van mijn emotionele trauma’s – geld verdienen is niet mijn belangrijkste motivatie.” Het brengt hem sociale connecties.

“Ik kan iemands dag verlichten door hem te groeten,” vervolgt hij. “En buurtbewoners zijn ondertussen vaste klanten, ik ken ze goed. Ze vragen steeds of er al een nieu-

→ **Straatkrant-verkopers Kido en Ian.** Kido: ‘Buurtbewoners vragen steeds of er al een nieuwe krant is en bieden me koffie aan. Door dat contact voel je je echt iemand.’

‘Toen ik als verkoper begon, was het alsof ik een nieuw hoofdstuk in mijn leven opende’

we krant is en bieden aan om Fanta of koffie voor mij te halen. Door dat contact voel je je echt iemand. Er was ook een vrouw die vertelde dat ze blij was met de straatkrant, omdat ze zo meer leerde over ons, de verkopers.” Per editie weet Kido vaak 40 kranten te slijten.

Eigentijdser en frisser

De distributieruimte in Oost – in Noord, Oud-West, De Pijp en op de Wallen kunnen de verkopers ook kranten halen – doet eveneens dienst als inloophuis van De Regenboog Groep, een organisatie die zich inzet voor kwetsbaren in de stad. Ze kunnen hier een kopje koffie drinken, douchen of opwarmen.

Z! is een zelfstandige stichting, maar valt sinds april 2019 onder De Regenboog Groep. Beide organisaties werkten sinds 2016 al nauw samen. Toen De Regenboog Groep een nieuwe locatie voor een inloophuis zocht, vonden ze die bij de krant in Oost. Inhoudelijk heeft die ontwikkeling geen invloed op de krant gehad. Wel vallen ze onder hetzelfde bestuur en dezelfde Raad van Toezicht. Een mooie bijkomstigheid was dat de twee organisaties gebruik kunnen maken van dezelfde panden en zo huurkosten kunnen delen.

In de Tweede Oosterparkstraat maken ze gebruik van ongeveer drie aaneengeschakelde panden op de begane grond. Ook hebben ze een garage, waar grote plastic zakken met slaapzakken staan, maar die ook functioneert als archief. Daar liggen alle kranten die zijn verschenen in de dertigjarige bestaansgeschiedenis van Z!.

Aan een tafeltje zit Ian (50) te scrollen op zijn telefoon. Af en toe loopt hij naar de inpandige rookruimte om een sigaret op te steken. Hij blijft hier vaak hangen en vertelt dat hij de straatkrant al twintig jaar verkoopt. “Toen ik begon had het meer weg van een magazine. Tegenwoordig is het eigenlijk een reguliere nieuwskrant. Dagelijks koop ik vijf

tot tien kranten in en iedere week verkoop ik er 30 à 50.” Zijn standplaats is de oostzijde van het Centraal Station. “Het is er weleens gevaarlijk omdat er veel zakkenrollers zijn. Een kwestie van voorzichtig zijn en goed opletten.”

Ian legt uit wat het werk voor hem betekent: “Het gaat de verveling tegen, ik heb anders weinig te doen op een dag. Een aantal van mijn klanten koopt al twintig jaar bij mij. Het verkopen van de straatkrant is in al die jaren eenvoudiger geworden omdat mensen zowel cash als met hun telefoon kunnen betalen. Dat vind ik wel makkelijk.”

De Z!-oplage ligt tussen de 7500 en 9000 stuks. Met kerst worden er meer gedrukt, zo’n 15.000. Het nieuwste nummer is gewijd aan Amsterdamse vrouwen, en misschien is dat wel een van de laatste kranten in ‘oude stijl’. Want, zegt Stroo: “We gaan in dit jubileumjaar vernieuwen.” Ze wijst naar een whiteboard in haar kantoor, waar al een voorbeeld van een vernieuwde voorpagina hangt. “Het formaat wordt kleiner, zodat het beter vast te houden is. Verder wordt het design eigentijdser en frisser, met een minder oubollig lettertype.”

Straatontbijt met buurtgenoten

Meer experimenteren met het plaatsen van artikelen in verschillende talen lijkt haar ook wel iets, om meerdere gemeenschappen te bereiken en aan te spreken. Laatst vertaalden ze een stuk over Turkse vrouwen al in het Turks. En ze trekken nieuwe freelance journalisten aan. “Vooral ook jonge mensen, die maatschappelijk geëngageerd zijn en het belangrijk vinden dat een krant als deze bestaat.”

Over specifieke festiviteiten voor het jubileumjaar denken ze nog na. “We willen onder andere een straatontbijt organiseren voor verkopers en buurtgenoten. Daarvoor hebben we burgemeester Halsema, als beschermvrouw van de daklozen, ook uitgenodigd.”